



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Pavli Fvschi Episcopi Sarnensis De Visitatione Et  
Regimine Ecclesiarvm. Libri Dvo**

**Fusco, Paolo**

**Romae, 1616**

De Capellaniis, An Sint beneficia Ecclesiastica. Cap. Vndecimvm.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61768](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61768)

DE CAPELLANIIS, AN SINT  
beneficia Ecclesiastica.

## CAP. VNDECIMVM.

## S V M M A R I V M .

- 1 **E**pisopus visitat capellas, capellanas, & capellanos. *ecclesiam, a quo ponetur.*
- 2 Capellania est beneficium ecclesiasticum, num. 3. Et venit appellatione ecclesie, nu. 4. Et an differat a capella, nu. 5.
- 6 Capella quid sit. Et non potest construi sine consensu episcopi. nu. 7.
- 8 Capellania quando inducat incompatibilitatem.
- 9 Capellaniae duae in eadem ecclesia, an haberi possint.
- 10 Capellania mentio facienda est in impetratione alicuius ecclesie, & beneficii.
- 11 Rector in capellania existente intra
- 12 Capellaniae an possint conferri ab heredibus fundatorum sine consensu episcopi.
- 13 Capellania cum pacto quod episcopus non se intromittat, construi non potest.
- 14 Testator non potest ordinare quod episcopus non se intromittat in beneficio.
- 15 Laici sunt incapaces iurium spirituum.
- 16 Visitatio capellaniarum in quibus consistat. *Fundationes capellaniam debent registrari, nu. eo.*

**V**Sus capellaniarum frequentissimus est in omnibus ecclesiis, ob christianorum deuotionem ab ecclesia auclā, vt faciliores redderentur ad fundaciones ecclesiarum, c. 3. de iur. patr. Rebuff. 3. p. sign. de iur. patr. nu. 4. sed quia nihil tam perfectum in hac vita statui potest, vt zizania inter frumentum nō ponatur: iuxta euangelicam doctrinam. Matth. cap. 13. † Merito venit necessaria prouisio episcopi, vt visitet omnes capellas, capellanas, earumq. capellanos, qui omne lege iurisdictionis diocesanae subiecti sint, nisi sub nomine alicuius regiae capel-

laniae se tuerentur, respectu ipsius tantum capellae regiae; non autem aliarum capellarum & ecclesiarum, si forte obtinent, ex notabili Decis. Innoc. III. in cap. cum capella. de priuil. & excess. priuil. & iuxta decisionē Conc. Tri. ad confirmationem eiusd. capit. cum capella. sess. 24. de reform. gener. cap. 11. Nec id ad ipsos tantū statutum, verum etiam ad priuilegiatos per Eugenianam Constitutionem. in cap. diuina, de priuil. in extrau. in communi, vt ratione beneficiorum ipsis ordinariis subiecti sint eod. c. 11. §. quae vero, & tex. alleg. c. cum capella. cum ipsa cōfirmatione  
Concil.



Conc. practicatur hodie continuo, ex ea causa, ne malignandi occasio vlli detur. Ex qua ratione motus fuit D. N. Greg. XIII. Pont. Max. ad decidendum, religiosos effectos capellanos sedis Apostolicæ, nihilominus esse subiectos eorum superioribus, & cor rectoribus, in vna sua Const. incip. p. Rom. Pont. an. 3. sui Pont. in commu ni bull. fol. 7. † Est autem capellania 4 beneficium ecclesiasticum cle. si beneficiorum, de deci. clem. dispendio sam, de iudic. namq. habet spirituale annexum. l. q. 3. c. si quis obierit: datur in titulum c. præcepta, 55. dist. c. sanctorum. 70. dist. 1. q. 3. si quis dat, & not. Calderi. in c. autoritate, de Instit. immo appellatione capellarū veniunt etiam & ipsæ parochiales ec clesiæ, cap. extirpandæ, de præb. si gnat in particulari Abb. in capit. ex posuisti. num. 6. eod. titu. Et tenetur ad solita iura episcopalia, quæ ponuntur in capit. conquærente de of fic. ordin. quando debet, & est solitum; Nam si aliquo pacto est exemptio, & capellanus soluit domino ignorante, non præiudicat. Henr. Boich. in cap. vigilantia, in fin. de præ scrip. per. l. 1. §. si tibi fundum, de itin. 5 act. priu. ff. † Quod apparet ex ipsa rei qualitate. Vnde si in fundatione, aut dotatione capellaniæ est actum, capellanum debere esse sacerdotem, vel quod ipse per se habeat diuina celebrare, institutus de capellania, debet infra annum se promoueri face re ad sacerdotium, iuxta determina tionem, cap. licet canon de elec. lib. 6. Lamber de iur. patron. libr. 2. r. par. 7. q. princ. ar. 27. Quia a fundatio ne non est discedendum. c. significan dum, de præb. Rebuff. de non pro-

mou. nu. 17. aliter venit monendus, & priuandus, & quandoque si non est ex lege foundationis, seu ab expref sa voluntate testatoris relinquētis, to leratur per gratiam, & tempore expe ctato ascendat, dummodo non omit tantur diuina celebrari, quod decet ex eo, vt facilius trahantur clerici ad cultum diuinum, sicuti in facto scri p sit magnus Doctor. † Ex quo venit capellania appellatione beneficii, seu ecclesiæ. eod. c. cum capella. & not. in c. 1. de appel. monach. Lambert. de iur. patr. lib. 1. q. 5. ar. 2. sicuti de terris beneficialibus, & altaribus, & benefi cius de camera, seu de mensa, vt dixi mus supra hoc libro. cap. 5. & com muniter dicimus beneficia simplicia, quando cura alicui ipsorum non est annexa. idem Dom. Lamber. lib. 2. 7. q. princ. ar. 3. num. 17. etiam quod ca pellanus singulis annis mutetur. Nā licet non detur sibi in perpetuum; ha bet tamen conditionem suam, quod est beneficium, vt dicit esse conclu sum Thom. Fastol. in decis. caus. 26. dubio. 56. etsi multi contrarium, vt ibidem apparet, per satis rationabile responsum. † Sed capellania, & capel la differunt, vt etiam dicit Rebuff. se cul. benef. num. 17. capellam vacant practici, quando corpus est de per se, sed quando altare est in ecclesia di citur capellania, & perpetuo, (vt plu ries,) ibidem capellano assignato, vt ibi; & bene dicit, quod variatur ple rumque a iure, cum videamus, quod Rector ecclesiæ, seu parochiæ dica tur capellanus: Abb. not. in capit. 2. de sec. nupt. Fel. in cap. ex parte, nu. 3. de rescript. quod vnus potest esse rector, & capellanus, adducit gloss. notabilem, in extrauag. Ioan. 22. exe crabilis,



erabilis. in verbo quæ alias. de præb.  
 6 † Et idem dicit Lambert. lib. 1. 11. q.  
 prim. par. ar. 6. quod capella proprie  
 est locus priuatus in ecclesia, vel ex-  
 tra ecclesiam positus (contigue tñ,) )  
 Deo sacratu. Cuius deriuationem de-  
 scribit Gul. in suo ration. lib. 2. c. 10.  
 num. 8. sed latius considerat Quintil.  
 Mandos. doctor Romanus in regul.  
 de Annal. quæst. 17. vbi quattuor mo-  
 dis in hac materia dicit esse conside-  
 randas capellas, vel primo pro altari-  
 bus in ecclesia constructis: vel secun-  
 do quando locus est positus extra  
 ecclesiam, propter maiorē forsan ali-  
 cuius populi commoditatem: aut ter-  
 tio sunt capellæ religiosorum, vt di-  
 cemus infra. Vltima est consideratio  
 quando sunt capellæ constructæ in  
 domibus priuatorum, de quibus sunt  
 multa dicenda, cum magis oratoria  
 dicantur. vnde particulariter tractabi-  
 7 mus in c. seq. † In omni tamen capel-  
 læ ædificatione videndum est, si adest  
 consensus episcopi diocesani, sine  
 quo construi non pōt, vt dicit tex. in  
 c. autoritate. de priuil. lib. 6. & cum  
 est constructa, statim est in sua dispo-  
 sitione, sicut omnes aliæ, de commu-  
 ni lege. 16. q. 7. c. omnes Basilicæ. c.  
 conquerente. de offic. ordin. & con-  
 cludit post omnes ipse Lamber. 1. li.  
 1. par. 2. q. ar. 18. capellam fundatam  
 sine consensu episcopi, posse per ip-  
 sum episcopum reuocari, & demoli-  
 ri facere: non autem per ipsum con-  
 struentem, quod est notandum. Quia  
 cum sit effectum ius spirituale, nul-  
 lum ius amplius competit laicis, etiã  
 per præscriptionem. Abbas in c. cau-  
 8 sam de præscription. † Perquiratur  
 etiam quid sit cautum in eius funda-  
 tione; quia si residentiã aut seruitiũ

personale requirit, incompatibilitatē  
 inducit, cum alio simili, eo fortius cu-  
 rato: vel in ipsamet capellania sit spe-  
 cialis cura annexa, prout notatur in  
 c. gratia. de rescript. lib. 6. & in clem.  
 gratiæ. eod. tit. nisi aliqua iusta causa  
 dispensationis quis tueretur, ex qua  
 tutus in conscientia pōset dici iuxta  
 glo. notab. ad quem per omnes fit re-  
 missio. in capit. non est, de voto, vbi  
 quando dispensatio proficit in vtroq.  
 foro, & quid si est facta sine causa  
 alia gl. in extrauag. execrabilis Io. 22.  
 in 1. gloss. in prima compilatione.  
 Quia aliter contrauenire mortale est  
 propter legem obsistentem arg. not.  
 supra lib. 1. c. 33. post nu. 3. sicut de le-  
 ge ciuili dicimus obligante in foro  
 conscientiæ, si ex contemptu delin-  
 quatur. Card. in clem. eos. de vsur. Io.  
 Andt. in c. quamquam de vsur. Hieron.  
 in præct. Cancell. fol. 22. de quo  
 9 notat Fel. in c. 1. de constit. † Item  
 videndum, ne quis duas capellantias  
 in eadem ecclesia habeat, nec etiam  
 episcopus dispensare poterit, sic nec  
 duo altaria (in titulum scilicet.) ex  
 præcepto generali Bonifa. VIII. in  
 cap. 1. de consuetud. in 6. Sed si non  
 essent in titulum, sed ad officium, seu  
 ad onus celebrandi Missam pro de-  
 functis, vt quotidie obseruamus, tunc  
 secus, etiam si esset assignatum stipen-  
 dium annuum, vt dicunt doct. eod.  
 capit. 1. Quia non est dare vniformi-  
 tatem, quam reprobatur text. & hoc  
 item est notandum, & vbi in titulum  
 datae essent, declarat procedere text.  
 Conc. Tri. sess. 7. de reform. cap. 4. de  
 quo supra pluries est dictum, ex ea  
 ratione, cum periculum anima-  
 rum inducatur ex assequutione plu-  
 rium beneficiorum: & crimē est plu-  
 ra ha-



re habere, sine legitima dispofatione  
 fecundum opinionem Hofii in c. cū  
 ecclesiasticæ. de except. quā opinio-  
 nem præstantiorem contra dictum  
 Innoc. dicit glo. in extrau. execrabilis  
 Ioann. 22. in 1. gloss. de præb. in pri-  
 ma Compil. † Nec obstat, quod capel-  
 lania fit modici valoris, & redditus,  
 vt per hoc excludatur, vt non sit be-  
 neficium ecclesiasticum: namque  
 valor non diminuit qualitatem eius,  
 licet posset alterare circa personam,  
 vt si vna non sufficiat capellania ad  
 vitam sustentandam, detur alia: sine  
 tamen cura, iuxta aliam decisionem  
 eiusd. Concil. Tri. sess. 24. de reform.  
 gen. cap. 1. Vnde in impetratione be-  
 neficii faciendâ est de ipsa spetialis  
 mentio, si impetratio subsequuta suf-  
 fragari ei voluerit, per generalitatem  
 text. cavit. si motu proprio. de præb.  
 lib. 6. & cap. gratia eod. libr. de refer.  
 quia, & ipsa venit appellatione ec-  
 clesiarum Aufser. decis. 57. Rebuff.  
 de pacif. possess. num. 104. in fin. &  
 ad confirmationem facit alius text.  
 de refer. capit. cum te proponente.  
 (Et dixi illud verbum suffragari, vt  
 procedat in vtroque foro, licet mul-  
 ti dixerint, quo ad forum contentio-  
 sum tantum. in rubr. C. de suffrag. q.  
 non est verum, & hoc verbo etiam  
 ad vtrumq; ponit Conc. Tri. sess. 24.  
 de reform. gen. cap. 12. §. prouisi au-  
 tem. sess. 6. de reform. cap. 2. sess. 7. eo.  
 tit. cap. 11. & in aliis locis. † Sed du-  
 bium in ipsa visitatione est continuū  
 An existente capellania intra aliam  
 ecclesiam, parochiam, plebaniam, 3  
 quis ponet in capellanum, Rector  
 ne, an Parochus, Plebanus ipsius, vel  
 episcopus ordinarius. Et dicit Arch.  
 in capit. quando 24. dist. quod rector

instituet. & in cap. nullus circa med.  
 16. quæst. 7. pulchra Fel. in cap. cum  
 venerabilis. num. 37. de excep. & vnū  
 verbum cap. ex parte in prin. de re-  
 script. Per quod dictum deciduntur  
 quæstiones inter ordinarios, & re-  
 ctōres. Sed secus si episcopus hoc  
 ius instituendi præscripsisset per se  
 & consuetudine obseruatum, quod  
 ipse institueret, supra hoc libro. cap.  
 1. nu. 16. Generaliter tamen, si esset  
 constructa intra ecclesiam parochia-  
 lem, ipsi cedit, & subiecta est ipsi pa-  
 rochiæ in omnibus, cap. ad decimas  
 de restit. spoliat. Rebuff. de decim. q.  
 6. nu. 18. & facit tex. notab. in cap. 3.  
 ibi: *ad presentationem rectoris.* de ec-  
 cles. ædific. † Item solet quæri, an hæ-  
 redes fundatorum possint conferre  
 tales capellanas absque institutione,  
 & authoritate episcopi. Guid. Pap.  
 decis. 187. tenet quod sic: sed contra-  
 rium dicimus esse verius, per capit.  
 ex frequen. de inst. quia ius instituen-  
 di laico non cōpetit. de iur. patron.  
 cap. cum laicus. In aliquibus tamen  
 ecclesijs videtur procedere dictum  
 Guid. de consuetudine, quod laici as-  
 signent. vt Neapoli in ecclesia Me-  
 tropolitana, in capellanis de sub cor-  
 po, quod numquam reuocare potue-  
 runt. DD. Archiepiscopi, licet atten-  
 tassent, tamquam diligentissimi in  
 ampliandis iuribus ecclesiæ. Potest  
 dici, id posse tolerari, vt prouiores  
 reddent ad benefaciendum ecclesijs,  
 & ecclesiasticis personis; Id. tñ de no-  
 uo non est concedendum, ex præiudi-  
 cio, quod inde resultat. † Non potest  
 enim capellania creari, sicut nec be-  
 neficium, cum pacto, quod episco-  
 pus in ea non se intromittat. c. si qui-  
 dam. 10. quæst. 1. Et omnis dispositio  
 de su-



de super facta non tenet; cum omnia beneficia ecclesiastica sint sub dispositione episcopi. ead. caus. & q. cap. regenda, & cap. decernimus. Nam valet dispositio seu legatum de capellania construenda, sed annullat circa illud, quod episcopus non se intromittat. Archid. in d. c. si quidam, nec possunt laici creare beneficium perpetuum, seu titulum ecclesiasticum, absque eo, quod episcopus consentiat tacite, vel expresse, not. in c. cum ad hæc, de religio. Dom. Ioan. Andr. in clem. 2. eo.

14 tit. † Quod adeo est verum, ut nunquam ordinatio testatoris provisionem episcopi impedire possit, etiam, si dixisset, quod alias esset cassa, & irrita dispositio sua; & nullum sortiri debet effectum, quia tenet ordinatio; sed poena remouetur. Fel. in d. c. cum venerabilis nu. 32. cum seq. de except. not. Franc. Ripa. in l. nemo potest. n. 127. ff. de leg. 1. Nec potest amplius testator constructa capellania, & dotata; per suam dispositionem alterare regulas sacrorum canonum. Dec. conf. 122. & conf. 135. vol. 1. & faciunt multa dicta per Aegid. Bellam in c. supra, q. 16. nu. 20. de renun. & ex prædictis  
15 satis veritas conclusionis apparet. † Nec permittat ipsos laicos in aliquo se intromittere; sunt quippe incapaces proprietatis, & possessionis alicuius iuris spiritualis; unde nec possunt disponere super rebus temporalibus ecclesie, nec spiritualibus annexis. Abb. in c. fin. per illum tex. nu. 4. cum seq. de reb. eccl. non alien. de const. c. ecclesie sancte Mariæ, de iudic. c. de

cernimus. Ex quo dixit Gomez. de puid. n. 35. quod purus laicus non potest providere, tamquam subsequator in vim clausule cæterum. An autem ex consuetudine, vel privilegio. Mil. in verb. laicus. vers. 4. ubi quid vacante ecclesia, vel non, de consuetudine, lo. And. dicit quod non, in c. 2. de præb. li. 6. & Abb. in c. quod autem. n. 12. de iur. patr. de privilegio secus, ut in Regibus videmus, Carolus a Carcaff. de Regal. Fran. li. 2. c. 1. cum aliis. Et hæc dicta possunt seruire ad materiam c. præced. ubi de patrono diximus cum  
16 simil. † Ultimo in omnibus ipsis visitabit episcopus de loco fundato, si de cens fit, vel propter calamitatem temporum egeat translatione, ne subtus domos priuatas, sint capellæ liberæ undequaq. sit sunt redditus, qui, & quot; & si sufficiant ad onus; qui sint ministri; si vna missa assignata, vel plures; si dicantur & quando; si sunt ad cultum diuinum necessaria; si adsunt portæ firmatæ cum clauibus, nec aliter celebrari permittat; recognoscantur instrumenta, si sunt pacta, conditiones, res alienatæ, aut alia, in omnibus iustis seruetur voluntas testatoris si sunt plures capellani, quo ordine celebrent, & administrent, exhibeant fundationes, quas omnino registrari faciat, nec circum circa sint loca sordida, & nauseam inducentia, per quod cultus diuinus dehonestetur, & dum in aliqua est cura animarum annexa, inquirantur quæ latius in superioribus dicta sunt, &c.